

Rapport 2006:21

Arkeologisk utredning etapp 2

Händelö 2:2

RAÄ 84 och 138
f d S:t Johannes socken
Norrköpings stad och kommun
Östergötlands län

Rickard Lindberg

Händelö 2:2

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte och frågeställningar	6
Metod och dokumentation	6
Resultat och tolkning	6
Referenser	6
Tekniska uppgifter	8
Bilaga 1. Ritningar	9

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

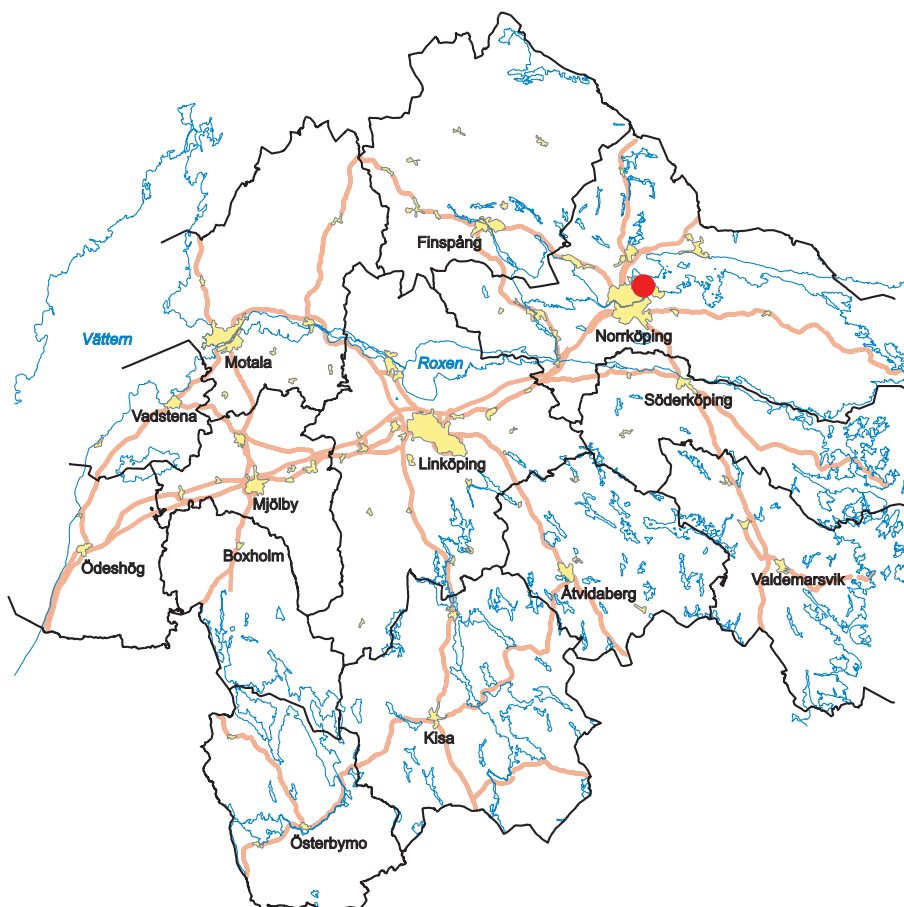
Sammanfattning

På uppdrag av Norrköpings kommun utförde Östergötlands länsmuseum 2005-03-29--30 en arkeologisk utredning etapp 2 inom fastigheten Händelö 2:2. Inom det aktuella området planeras en logistikbyggnad. Exploateringsområdet tangerar RAÄ 84, Melby bytomt. Genom utredningsområdet och fram till RAÄ 84 löper en färdväg (RAÄ 138). RAÄ 138 påvisades i en tidigare utförd utredning etapp 1 i området och kallades där objekt 3 (Ternström 2003). Den nu aktuella utredningen koncentrerades till områdets norra och nordvästra del.

Målet med utredningen var att kartera och eventuellt datera färdvägen, RAÄ 138, och klargöra om bytomten, RAÄ 84, sträcker sig till det nu aktuella området.

Vid utredningen öppnades tre sektioner på valda delar av RAÄ 138. Sektionerna ritades, dock hittades inget kol till datering. Färdvägens sträckning mättes in med DGPS. Ett schakt öppnades i den del av exploateringsområdet som gränsar upp mot RAÄ 84. Inga fornlämningar påträffades.

Rickard Lindberg
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Fastighetskartan med utredningsområdet och vägbanken RAÄ 138 markerade. Skala 1:50 000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde under mars 2005 en arkeologisk utredning etapp 2 inför en ny logistikbyggnad. Utredningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Uppdragsgivare var Norrköpings kommun vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för utredningen var Clas Ternström, ansvarig för rapportarbetet är undertecknad.

Områdesbeskrivning

Händelö är beläget norr om Norrköping, längst in i Bråviken. I dag utgör Händelö en ö avskild från fastlandet av Lindö kanal som öppnades för trafik 1962. Lindö kanal är dock grävd i ett uppgrundat sund, så Händelö har även ursprungligen utgjort en ö. Detta framgår i det äldre kartmaterialet. I dag utgörs Händelö till stora delar av industrimark, men stora åkerytor finns också inom området. Höjden över havet är som mest ca 30 m men stora delar ligger under 5 m ö h. Betydande delar är kraftigt påverkade av skräp, täkter, schaktningar och militär verksamhet.

Vid inledningen av tidigare utförd utredning etapp 1 var tio lämningar registrerade inom utredningsområdet. Av dessa utgjorde endast två fasta fornlämningar, RAÄ 2 (stensättning) och RAÄ 84 (Melby gamla tomt). Inom området har i historisk tid tre byar funnits: Västerby (Västerbyholm), Melby och Händelö. Melby har bestått av fyra hemman av vilka

tre legat under Västerbyholm och ett under Händelö. Samtliga tre byar har medeltida belägg. Dessa byar har senare utvecklats till två säterier, Västerbyholm och Händelö. I de skriftliga källorna omtalas även en kvarn tillhörande Händelö, men denna var belägen i Norrköping.

Området utgörs av småkuperad mark med skog i norra och nordöstra delen och öppen mark i den södra. Östergötlands länsmuseum utförde under 2003 en arkeologisk utredning etapp 1 inom hela Händelö (Ternström 2003). Vid denna utredning påvisades två områden som berörs av nu planerad exploatering. Dessa utgörs av:

RAÄ 84

Bebyggelselämningar. Melby. Består av ett obestämbar antal husgrunder, vissa av ansenlig ålder. Inom området finns även mindre odlingsytor.

Objekt 3 (RAÄ 138)

Lämningstyp: Färdväg

Egenskapsvärde: Vägbank

Ekonomiskt kartblad: 8G 9e Norrköping, 9G 0e

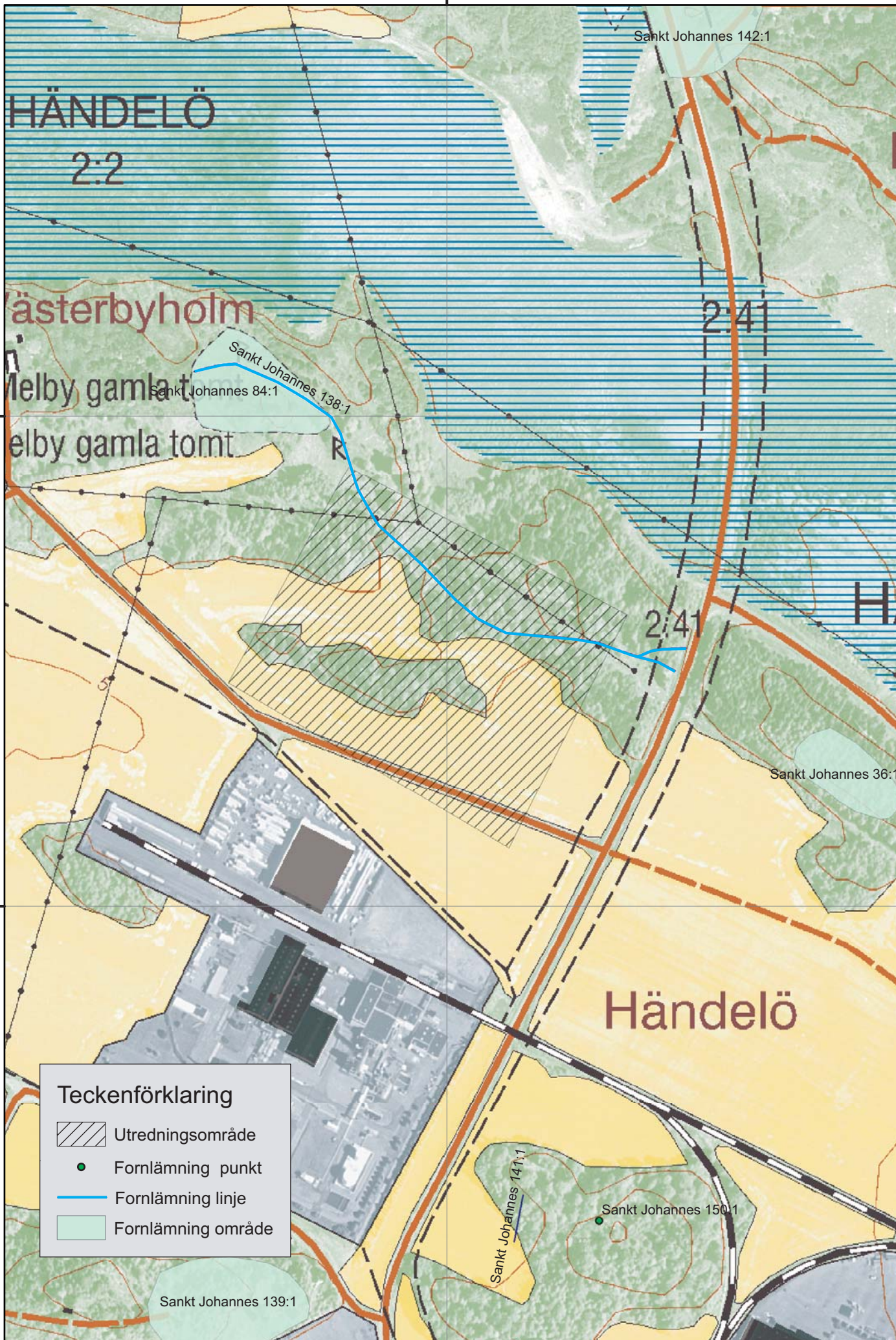
Loddbý

Beskrivning: Färdväg, bestående av en vägbank, ca 670 m l (VNV-ÖSÖ), 2-5 m br och intill 1 m h. Till största delen uppbyggd av sten och jord. Finns markerad med allé på ekonomiska kartan från 1868-77, men då den ansluter till Melby gamla tomt kan den mycket väl ha medeltida eller förhistoriskt ursprung.

Figur 3. Vægbank vid RAÄ 138. Foto Clas Ternström, ÖLM.

1523500

Sankt Johannes 142:1

HÄNDELÖ
2:2

Hästerbyholm

elby gamla t

elby gamla tomt

Sankt Johannes 138:1

Sankt Johannes 84:1

2:41

2:41

Sankt Johannes 36:1

Händelö

Teckenförklaring

- Utredningsområde
- Fornlämning punkt
- Fornlämning linje
- Fornlämning område

Sankt Johannes 139:1

Sankt Johannes 141:1

Sankt Johannes 150:1

1523500

6500000

6500000

6499500

6499500

Under 2004 utfördes en arkeologisk utredning etapp 2 strax öster om det nu aktuella området (Ternström 2004). Vid denna utredning berördes inga fornlämningar.

Syfte och frågeställningar

Syftet med den arkeologiska utredningen var att konstatera om fast fornlämning var belägen inom utredningsområdet. Lämningar som påträffades vid utredningen skulle dokumenteras avseende art och omfattning samt om möjligt dateras. Utredning etapp 2 utfördes genom sökschaktsgrävning för att klargöra om dold fornlämning är belägen under mark. Utredningens resultat ska vid eventuell framtida exploatering kunna ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet.

Målsättningen var att kartera och eventuellt datera färdvägen samt att konstatera dess samhörighet med Melby gamla tomt. Vad beträffar Melby gamla tomt så är dess exakta ålder och utbredning inte till fullo känd. Denna utredning ska klargöra om Melby sträcker sig till nu aktuellt utredningsområde.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska utredningen kom att genomföras genom att sökschakt togs upp med maskin inom valda ytor i syfte att konstatera eventuell förekomst av dold fornlämning. Lämningar som framkom doku-

menterades genom upprättande av beskrivning samt schaktplan och sektionsritningar. Sökschakten kom att koncentreras till områdets norra och nordöstra delar, där de aktuella lämningarna är belägna.

Resultat och tolkning

Vid utredningen öppnades tre sektioner genom RAÄ 138. Sektionerna ritades, dock påträffades inget kol till datering. Färdvägens sträckning mättes in med DGPS. Vägen visade sig klart och tydligt kunna kopplas till RAÄ 84, då den kunde följas till ett centralt läge på Melby gamla tomt. Ett schakt öppnades i den del av exploateringsområdet som gränsar upp mot RAÄ 84. Denna del av utredningsområdet var vattensjukt, varför inga ytterligare schakt öppnades. Inga fornlämningar påträffades och avgränsningen av RAÄ 84 bör ligga norr om det aktuella utredningsområdet.

Referenser

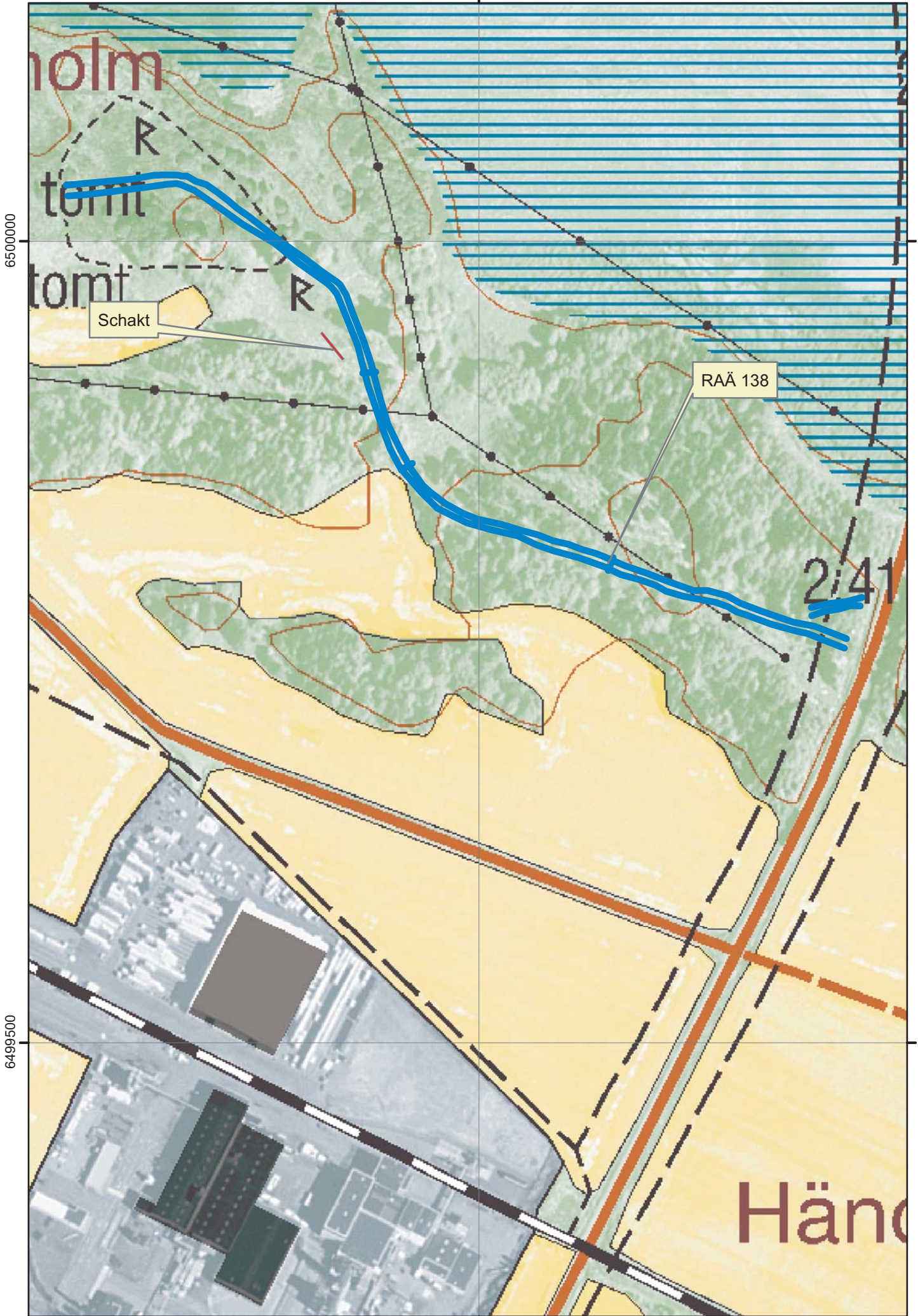
Ternström C. 2003. *Händelö. Norrköpings stad, f.d S:t Johannes socken, Norrköpings kommun, Östergötland. Arkeologisk utredning etapp 1.* Östergötlands länsmuseum Rapport 78:2003.

Ternström C. 2004. *Händelö 2:1. f.d S:t Johannes socken, Norrköping stad och kommun, Östergötland. Arkeologisk utredning etapp 2.* Östergötlands länsmuseum Rapport 2004:32.

Figur 5. Schaktning vid RAÄ 84. Foto Clas Ternström, ÖLM.

1523500

1523500

Tekniska uppgifter

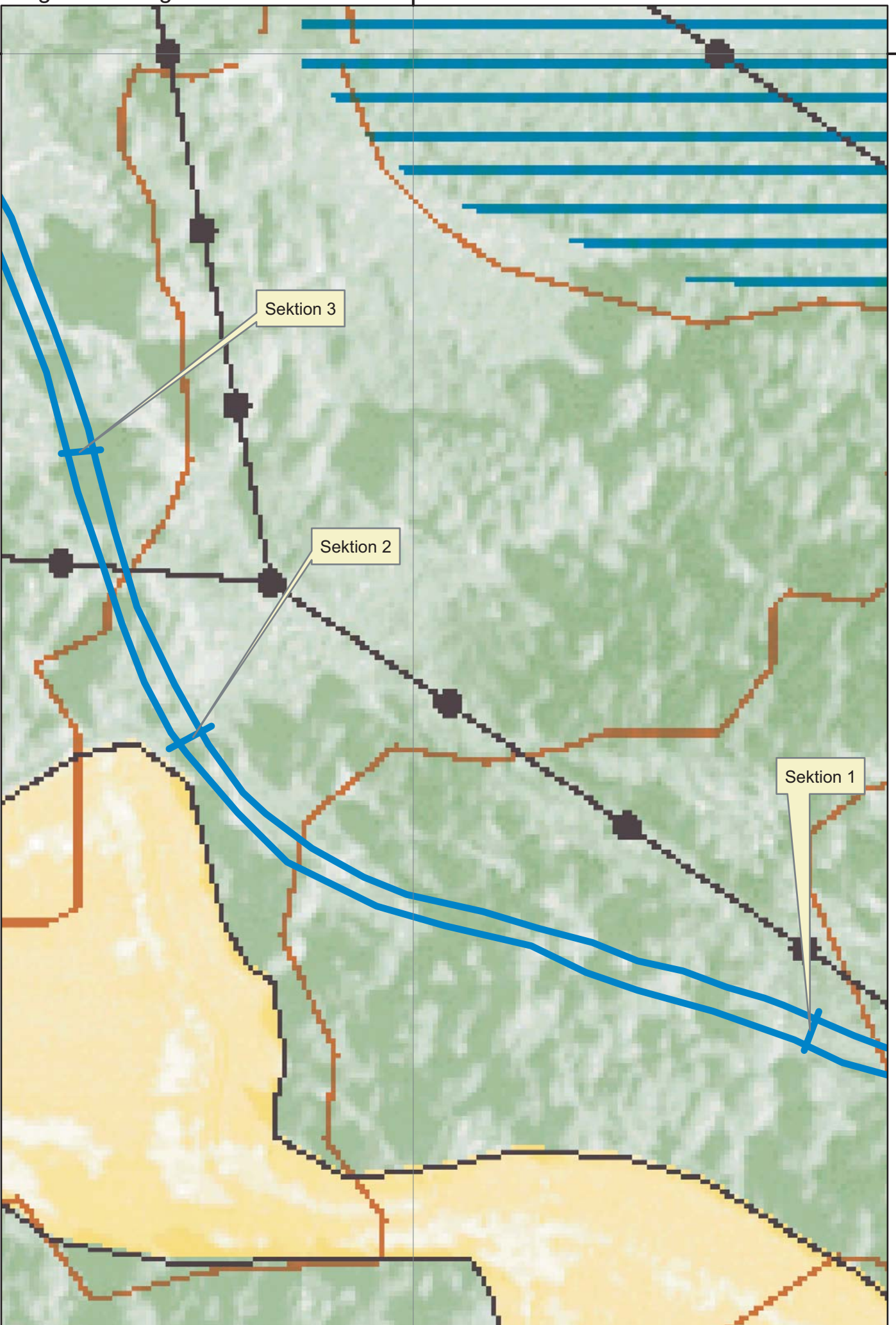
Lokal	Händelö 2:2
Socken	f d Johannes
Stad	Norrköping
Kommun	Norrköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 84 och 138
Ekonomiska kartans blad	086 94 (8G 9e Norrköping)
Koordinater	
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 2
Länsstyrelsens diarienummer	431-566-05
ÖLM diarienummer	22/05
ÖLM kontonummer	530227
Uppdragsgivare	Norrköpings kommun, Stadsbyggnadskontoret
Kostnadsansvarig	Norrköpings kommun, Stadsbyggnadskontoret
Projektledare	Clas Ternström
Personal	Rickard Lindberg
Fältarbetstid	2005-03-29--30
Fynd	-
Foto	Ja
Analyser	-
Grafik	Rickard Lindberg
Renritning	Lasse Norr
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2006:21 © Östergötlands länsmuseum

Bilaga 1. Ritningar

1523500

6500000

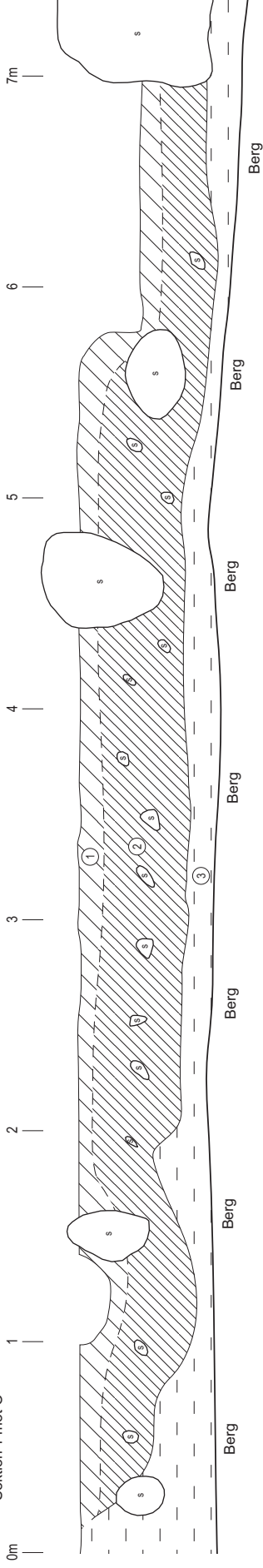
6500000

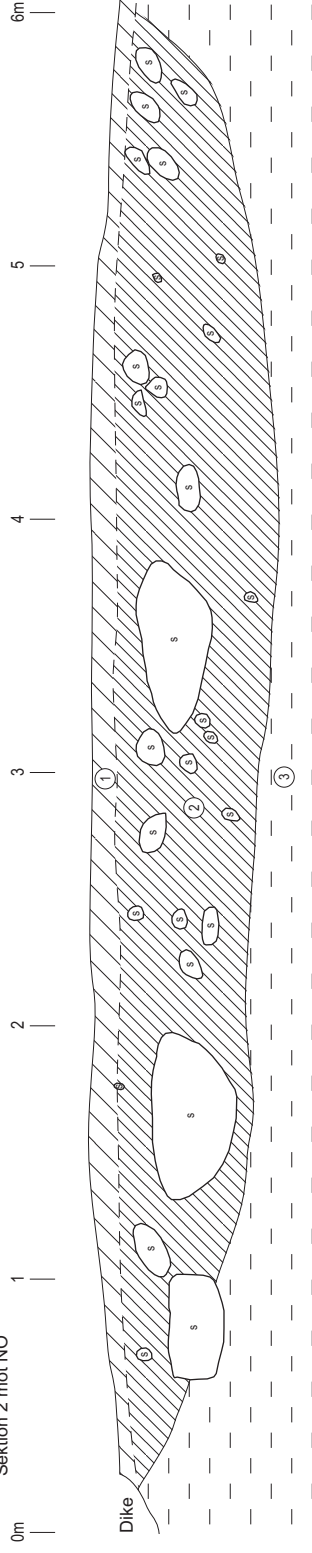
1523500

Dnr 22/05:1

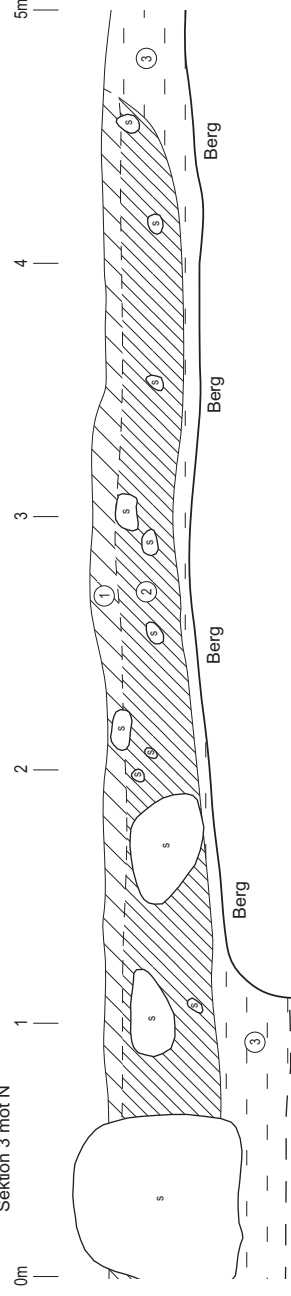
Sektion 1 mot Ö

Sektion 2 mot NÖ

Sektion 3 mot N

Händelö 2:2
F d S:t Johannes socken
Norrköpings kommun, Ög

Sektionsritning
Skala 1:20
Dnr 22/05
2005-03-29 Rickard Lindberg
Remritning Lasse Norr

På uppdrag av Norrköpings kommun utförde Östergötlands läns-
museum 2005-03-29--30 en arkeologisk utredning etapp 2 inom
fastigheten Händelö 2:2. Exploateringsområdet tangerar RAÄ 84,
Melby bytomt. Genom utredningsområdet och fram till RAÄ 84
löper en färdväg, RAÄ 138.

Vid utredningen öppnades tre sektioner på valda delar av RAÄ
138. Sektionerna ritades, dock hittades inget kol till datering. Färd-
vägens sträckning mättes in med DGPS. Ett schakt öppnades i
den del av exploateringsområdet som gränsar upp mot RAÄ 84.
Inga fornlämningar påträffades.